

Пакін А. В.,
асистент кафедри публічного та міжнародного права,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У сучасних умовах гендерна рівність є не лише самостійною соціально-правовою цінністю, а й необхідною передумовою досягнення сталого розвитку. Порядок денний ООН до 2030 року визначає Цілі сталого розвитку як універсальну програму дій, спрямовану на подолання бідності, захист планети, забезпечення миру, справедливості та добробуту для всіх [1]. Особливе місце в цій системі посідає Ціль 5, яка передбачає досягнення гендерної рівності та розширення прав і можливостей усіх жінок і дівчат [2].

Гендерна рівність має наскрізний характер, оскільки її забезпечення впливає на реалізацію інших Цілей сталого розвитку, зокрема подолання бідності, доступ до якісної освіти, гідної праці, зменшення нерівності, формування мирних і справедливих інституцій. Відтак правове забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків слід розглядати не ізольовано, а як складову загальної політики сталого, інклюзивного та демократичного розвитку суспільства.

На міжнародному рівні правове забезпечення гендерної рівності ґрунтується на системі універсальних стандартів у сфері прав людини. Важливе значення мають положення Порядку денного до 2030 року, документи ООН щодо прав жінок, діяльність UN Women, а також міжнародні зобов'язання держав щодо недискримінації, рівного доступу до ресурсів, участі у прийнятті рішень і захисту від насильства. За даними UN Women та Департаменту ООН з економічних і соціальних питань, попри певний прогрес, досягнення гендерної рівності до 2030 року потребує посилення політичної волі, фінансування та інституційної спроможності держав [4].

В Україні правове забезпечення гендерної рівності має конституційне, законодавче та стратегічне підґрунтя. Базовим спеціальним актом є Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», який визначає правові засади досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах суспільного життя [7]. Важливе значення має також Державна стратегія забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року, що узгоджується з логікою Цілей сталого розвитку та передбачає системне формування державної гендерної політики [8].

До основних правових механізмів забезпечення гендерної рівності належать: закріплення принципу недискримінації в законодавстві; проведення гендерно-правової експертизи нормативно-правових актів; забезпечення рівного доступу жінок і чоловіків до праці, освіти, соціального захисту, охорони здоров'я, державної служби та участі в політичному житті; запровадження відповідальності за дискримінацію та насильство за ознакою статі; розвиток гендерно орієнтованого бюджетування.

Особливого значення набуває інституційний механізм реалізації гендерної політики. Його ефективність залежить від узгодженої діяльності Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, громадських організацій та міжнародних партнерів. Водночас на практиці проблемними залишаються питання координації між суб'єктами, належного моніторингу виконання стратегічних документів і реального впровадження гендерного підходу на місцевому рівні.

Важливим інструментом оцінки прогресу є система індикаторів Цілей сталого розвитку. В Україні моніторинг ЦСР 5 «Гендерна рівність» здійснюється через національні показники, зокрема щодо ліквідації дискримінації, запобігання гендерно зумовленому насильству, розширення економічних можливостей жінок та їх участі у прийнятті рішень [6]. Саме наявність вимірюваних індикаторів дозволяє перейти від декларативного проголошення рівності до оцінки фактичних результатів державної політики.

У контексті реалізації Цілей сталого розвитку правове забезпечення гендерної рівності має бути спрямоване не лише на формальне закріплення однакових прав, а й на усунення реальних бар'єрів, які перешкоджають рівній участі жінок і чоловіків у суспільному житті. Йдеться про подолання гендерних стереотипів, нерівності в оплаті праці, недостатнього представництва жінок на керівних посадах, обмеженого доступу до ресурсів, а також про ефективну протидію домашньому та гендерно зумовленому насильству.

Для України особливо актуальним є врахування гендерного підходу в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення. Збройна агресія посилила соціальну вразливість значної частини населення, зокрема жінок, дітей, внутрішньо переміщених осіб, осіб з інвалідністю, членів сімей військовослужбовців і ветеранів. Тому правова політика відновлення має включати гендерно чутливе планування, рівний доступ до компенсацій, соціальних послуг, працевлаштування, освіти, участі у відновленні громад та прийнятті рішень.

Отже, правове забезпечення гендерної рівності в контексті реалізації Цілей сталого розвитку є комплексним напрямом державної політики, що поєднує міжнародні стандарти, національне законодавство, стратегічне планування, інституційні механізми та моніторинг результатів. Ефективна реалізація цього напрямку потребує не лише вдосконалення нормативно-правової бази, а й належного фінансування, міжвідомчої координації, цифрового моніторингу, просвітницької роботи та посилення відповідальності за дискримінаційні практики.

Отже, гендерна рівність є необхідною умовою досягнення сталого розвитку, оскільки без рівної участі жінок і чоловіків неможливо забезпечити соціальну справедливість, економічну стійкість і демократичне врядування. Правове забезпечення гендерної рівності має бути системним, практично орієнтованим і пов'язаним із національними індикаторами ЦСР. Для України пріоритетними напрямами залишаються удосконалення антидискримінаційного законодавства, інтеграція гендерного підходу в політику відновлення, посилення інституційної

координації та забезпечення реального, а не формального, паритету в усіх сферах суспільного життя.

Список використаних джерел

1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development / United Nations. 2015. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda> (дата звернення: 11.05.2026).

2. Goal 5: Achieve gender equality and empower all women and girls / United Nations Sustainable Development Goals. URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/gender-equality/> (дата звернення: 11.05.2026).

3. Women and the Sustainable Development Goals (SDGs) / UN Women. URL: <https://www.unwomen.org/en/news/in-focus/women-and-the-sdgs> (дата звернення: 11.05.2026).

4. Progress on the Sustainable Development Goals: The Gender Snapshot 2025 / UN Women, United Nations Department of Economic and Social Affairs. New York: UN Women, 2025. URL: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2025/09/progress-on-the-sustainable-development-goals-the-gender-snapshot-2025> (дата звернення: 11.05.2026).

5. Добровільний національний огляд щодо Цілей сталого розвитку в Україні. Київ, 2020. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?id=a0fc2a99-ada3-4a6d-b65b-cb542c3d5b77&lang=uk-UA&title=DobrovilniiNatsionalniiOgliadSchodoTsileiStalogoRozvitkuVUkraini> (дата звернення: 11.05.2026).

6. Індикатори Цілей сталого розвитку. Ціль 5: Гендерна рівність. *Державна служба статистики України*. URL: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/5/> (дата звернення: 11.05.2026).

7. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08 вересня 2005 року № 2866-IV. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2866-15> (дата звернення: 11.05.2026).

8. Про схвалення Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її

реалізації на 2022–2024 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2022 року № 752-р. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/752-2022-%D1%80> (дата звернення: 11.05.2026).

9. Деякі питання реалізації Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.05.2025 № 439-р. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/439-2025-%D1%80> (дата звернення: 11.05.2026).

Пастушенко Марина,
здобувачка 3 курсу першого (бакалаврського) рівні вищої освіти,
освітньої програми «Політичні технології та лідерство»,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Піддубний С. А.,
к.політ.н.,
доцент кафедри політичних технологій,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ПОЛІТИКА РІВНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ, РІЗНОМАНІТТЯ ТА ІНКЛЮЗІЇ ЯК ОСНОВА ГУМАНІТАРНОГО РЕАГУВАННЯ В УКРАЇНІ У 2026 РОЦІ

У 2026 році гуманітарна ситуація в Україні продовжує визначатися наслідками тривалої війни, що спричинила руйнування цивільної інфраструктури, масове внутрішнє переміщення населення, втрату джерел доходу, зростання соціальної вразливості та нерівного доступу до базових послуг [1]. У цих умовах особливої актуальності набуває питання формування такої гуманітарної політики, яка ґрунтується не лише на оперативному задоволенні нагальних потреб, а й на принципах рівних можливостей, різноманіття, інклюзії та сталого розвитку.